

Firma R. Los, boekhandel
en leesbibliotheek ca. 1925.
(coll. HK-B)

'Aanstotelijk voor de eerbaarheid'

'Aanstotelijk voor de eerbaarheid' is de titel van een artikel uit 1989 van Greetje Heemskerk over het gemeentelijk toezicht op de leesbibliotheeken (o.a. in Bussum) in de jaren '30 van de vorige eeuw.

Ben Koning

Het artikel bevat de volgende passage: "In 1937 besloten ook B&W van Bussum tot een strafverordening ten aanzien van de leesbibliotheeken ... vooral om de jeugd tegen realistische lectuur te beschermen. De leesbibliotheekhouder mocht niet langer boeken verhuren aan kinderen onder de achttien jaar, tenzij de kinderen hem een briefje van de ouders konden overleggen waarin toestemming werd gegeven tot het 'betrekken van boeken uit de bibliotheek' en hij het minderjarige kind inschreef in een jeugdregister (Strafverordening 7 sept. 1937).

Verder vermeldde de strafverordening dat overtreding gestraft zou worden met een hechtenis van ten hoogste één maand en dat de boeken waarmee de overtreding was gepleegd verbeurd werden verklaard."

De jeugd moest worden beschermd tegen zedenbedervende lectuur

Rond die jaren '30 had de Tweede Kamer herhaaldelijk de wens geuit stringenter op te treden tegen

'realistische' (pornografische) uitgaven. Vooral de jeugd moest worden beschermd tegen zedenbedervende lectuur. Een van rijkswege opgericht bureau moest onderzoeken welke lectuur in strijd was met de

zedenwet en een lijst opstellen van verboden boeken en geschriften. Ter plaatse moest de zedenpolitie het boekenaanbod controleren.

Leesbibliotheken waren particulier en werkten op commerciële basis, de bibliothekhouder moest leven van het uitlenen van boeken en dus rekening houden met de wensen van zijn klanten.

Een deel van de collectie werd wel beschouwd als 'aanstotelijk voor de eerbaarheid': lectuur die niet voorhanden was in reguliere bibliotheken. In Bussum waren (voor zover bekend) in die tijd twee particuliere leesbibliotheken: Leesbibliotheek Zuid (Hamerstraat) en Leesbibliotheek en Boekhandel Fa. R. Los (Nassastraat). De Openbare Bibliotheek Naarden Bussum (Generaal de la Reijlaan) en de Katholieke Bibliotheek Dr. Schaepman (Wilhelminaplantsoen), vielen vanwege hun niet-

commerciële en ideële grondslag buiten de werking van de strafverordening.

Tot ca. 1940 was de Bussumse verordening min of meer effectief, daarna kwam er niet veel meer van. Na de oorlog is op allerlei niveaus nog een aantal jaren heftig gediscussieerd over wettelijke reglementering van het aanbod van de leesbibliotheken. Uiteindelijk, zo rond 1956, kwam men tot de conclusie dat er geen behoefte meer was aan een toezichtwet. Veel sprake van misstanden was er blijkbaar niet meer, bovendien hielden tussen 1960 en 1980 de meeste leesbibliotheken er mee op.

Dit artikel verscheen eerder in BussumsNieuws van 20 november 2013 en wordt hier herdrukt met toestemming van de rechthebbende.

*Dubbele woning.
Links Hamerstraat
nummer 86, waarin de
Leesbibliotheek Zuid
gevestigd was.
Bouwjaar 1907.
(coll. HKB)*